

بررسی تحلیلی فراوانی و گستره ازدواج‌های خویشاوندی در والدین کودکان آهسته‌گام و عادی

دکتر غلامعلی افروز

عضو هیأت علمی دانشگاه تهران

اسماعیل رئیس‌وند

کارشناس ارشد روانشناسی کودکان استثنایی

فاطمه نصرتی

کارشناس ارشد روانشناسی کودکان استثنایی

چکیده

تحقیق حاضر برآن است که به بررسی مقایسه‌ای و تحلیلی فراوانی ازدواج‌های خویشاوندی بین والدین کودکان عادی و آهسته‌گام (عقب مانده ذهنی)، بپردازد. به این منظور تعداد ۴۰۰ نفر از کودکان شامل ۲۰۰ کودک عادی و ۲۰۰ کودک آهسته‌گام به عنوان گروه نمونه، در استان لرستان به صورت تصادفی انتخاب گردید. ابزار اندازه‌گیری در مورد ازدواج خویشاوندی، پرسشنامه محقق ساخته است. این پرسشنامه در مدارس عادی، پس از توجیه والدین نسبت به اهداف پژوهش در اختیار آنها قرار داده شد. در مدارس ویژه دانش‌آموزان آهسته‌گام علاوه بر پرسشنامه، از مصاحبه و نیز پرونده‌های دانش‌آموزان، استفاده شد. و سپس به منظور تحلیل نتایج از آزمون آماری غیر پارامتریک خی دو (X^2) استفاده و نتایج در جداول ارائه شد. یافته‌ها نشان داد که بین گستره ازدواج‌های خویشاوندی پدری و مادری والدین و عقب‌ماندگی ذهنی کودکان آنها، رابطه معناداری وجود دارد.

کلید واژه‌ها: ازدواج خویشاوندی، کودکان آهسته‌گام (عقب‌مانده ذهنی).

مقدمه

براساس قوانین ژنتیکی، نقل و انتقالات ژن‌های نهفته و بعضاً معیوب از طریق ازدواج‌های خویشاوندی و روابط هم خون بیشتر صورت می‌پذیرد^۱. به عبارت دیگر فراوانی بروز صفات نهفته در میان فرزندان حاصل از ازدواج‌های خویشاوندی بیش از موارد مشابه در ازدواج‌های غیرخویشاوندی است. ولی فراوانی نقل و انتقال ژن‌های نهفته و احتمالاً معیوب از والدین خویشاوند به فرزندان، آن‌چنان که بعضی تصور می‌نمایند، زیاد نیست (افروز، ۱۳۸۳).

مطالعات انجام شده در دانشگاه میشیگان^۲ امریکا درباره وضعیت زوج‌های خویشاوند و شرایط ذهنی و والدین فرزندان ایشان در حدود سی سال، بیانگر این حقیقت است که فرزندان ازدواج‌های خویشاوندی (عموزاده‌ها و خاله‌زاده‌ها) در مجموع سه درصد بیشتر از دیگران دچار آسیب‌های جسمی و ذهنی بوده‌اند. در این تحقیق جامع، پژوهشگران به این نتیجه رسیدند که میزان مرگ و میر با معلولیت در فرزندان والدین خویشاوند تا سن ده سالگی، ۱۱/۵ درصد و در بین فرزندان همسران غیر خویشاوند ۸ درصد بوده است (همان منبع).

مادهوان و نارایان^۳ (۱۹۹۱) به این نتیجه رسیدند که احتمال میزان عقب‌ماندگی ذهنی در خانواده‌هایی که ازدواج فامیلی، نموده‌اند بیشتر است. جکسون^۴ (۱۹۸۸) نشان داد که کودکان حاصل از ازدواج‌های فامیلی از لحاظ توانایی ذهنی در سطح پایین‌تری از کودکان حاصل ازدواج غیر فامیلی داشتند. آپاجیرا^۵ و همکاران (۱۹۸۸) بیش از صد هزار مادر را به مدت ده سال مورد مطالعه قرار دادند و به این نتیجه رسیدند که ۲۱/۴ درصد از آرمودنی‌ها، حاصل ازدواج فامیلی هستند. داده‌های حاصل براین مطلب تأکید دارند که نوعاً مرگ و میر زیادی که با همخونی در ارتباط است در خانواده‌های عادی محدود است (بیته^۶ و همکاران، ۱۹۹۱).

۱. ضریب خونی: بدین معناست که احتمال انتقال ژن‌های مشابه از پدر و مادر خویشاوند به فرزند بیش از احتمال انتقال ژن‌های مشابه به وسیله والدین غیرخویشاوندی است.

2. First-Cousin Marriage, University of Michigan Research. (DR. Games Neel), <http://II del news. Com>.

3. Madhavan & Narayan

4. Jakson

5. Aphajira

6. Bitthes

تحقیقی که درباره مرگ و میر نوزادان در انگلستان صورت گرفته، حاکی از آن است که ۹۶ درصد نوزادان ازدواج‌های خویشاوندی و ۹۸ درصد فرزندان ازدواج‌های غیرخویشاوندی در یک سال اول حیات از سلامت کامل برخوردار بوده‌اند، یعنی ۲ درصد تفاوت بین این دو دسته وجود داشته است (افروز، ۱۳۸۳).

مطالعه‌ای بر روی دو خواهر و یک برادر حاصل ازدواج خویشاوندی که بعدها دچار فلج پیترفته‌ای شده بودند انجام شد. آزمایش‌ها نشان داد که در سنین بالا دچار مشکلاتی شدند به‌طور مثال یکی از خواهرها در سن ۶۰ سالگی دچار کندی در حرکات شد (اوهارا^۱ و همکاران، ۱۹۹۲).

هم‌چنین نتایج پژوهشی نشان داد: آزمودنی‌ها حاصل از ازدواج فامیلی در حوزه آزمون عملی و کلامی در سطح پایینی عمل می‌کردند، هوش بهر عملی و کلامی آن‌ها در مقیاس کلی پایین بود. نتایج تحلیل نشان داد که هم ازدواج فامیلی و هم نقل مکان هوش‌بهر افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهد. تعامل میان این دو عامل معنادار بوده و در کل نمرات عملی آزمودنی‌ها نسبت به نمرات کلامی پایین‌تر بود (افضل محمد^۲، ۱۹۸۸).

نتایج برخی از پژوهش‌ها نیز حکایت از آن دارند که بسیاری از اختلالات ناشی از ازدواج خویشاوندی در بزرگسالی آشکار می‌شود؛ به‌طور مثال در یک بررسی که بر روی سه فرزند (دو خواهر و یک برادر) حاصل ازدواج خویشاوندی نشان داد که آنان در بزرگسالی دچار فلج پیشرفته‌ای شدند (اوهارا و همکاران، ۱۹۹۲).

برخی دیگر از تحقیقات و مطالعات ژنتیکی نشان می‌دهد که فراوانی عقب‌ماندگی ذهنی در فرزندان ازدواج‌های خویشاوندی در مقایسه با فرزندان ازدواج‌های غیر خویشاوندی، ۵ درصد افزایش دارد در بعضی از افراد بهره‌هوشی فرزندان حاصل از ازدواج‌های خویشاوندی به لحاظ وجود بسیار نادر ژن‌های نهفته و معیوب، تا حدی کاهش می‌یابد (افروز^۳، ۱۳۸۳).

پس به صورت کلی اگر ازدواج‌های هم‌خون به عنوان یک علت عقب‌ماندگی ذهنی مورد تردید قرار گیرد باید عوامل سبب‌شناسی مشخص دیگر را کنار گذاشت (ماداهان و دیگران، ۱۹۹۰).

1. Ohara

2. Afzal Mohammad

3. Chemical genetics hand books اطلس بیماری‌های ژنتیک

نتایج تحقیق ملی توسط شورای پژوهش‌های علمی کشور حکایت از آن دارد که تعداد زیادی از والدین کودکان استثنایی مورد مطالعه، با یکدیگر ارتباط خویشاوندی داشته‌اند. در حقیقت ازدواج‌های خویشاوندی در مناطق مختلف کشور بسیار رایج است. در کشورهای مسلمان نیز این نوع ازدواج‌ها رواج زیادی دارد. اگر چه این نوع ازدواج‌ها در اسلام قدغن نیست، و لیکن پیامبر گرامی اسلام، حضرت محمد (ص)، مسلمانان را تشویق کرده است با افرادی ازدواج کنند که رابطه خونی با هم ندارند. نرخ بالای ازدواج‌های قبیله‌ای و هم خونی سنتی که در ایران فراوانی اختلاف اوتوزومی نهفته را افزایش می‌دهند، یکی از مشکلات اساسی در جمهوری اسلامی ایران است. هم‌چنین از دیگر نتایج این پژوهش جامع، ارتباط متغیرهای سن والدین، تحصیلات آنان و هم‌چنین ترتیب تولد فرزندان در فراوانی معلولیت‌های جسمی و ذهنی در جامعه می‌باشد (افروز، ۸۲-۱۳۷۶).

بررسی‌های انجام شده در مدارس عادی بیانگر این حقیقت است که در مدارس عادی شهرهای بزرگ مانند تهران و کرج فقط حدود ۱۰ درصد والدین دانش‌آموزان عادی ازدواج خویشاوندی داشته‌اند. نتایج بیانگر این مطلب است که ازدواج خویشاوندی والدین کودکان استثنایی به‌طور بسیار معنادار بیشتر از والدین کودکان مدارس عادی است، در واقع بیش از ۴ برابر. براساس گزارش‌های انجام شده، در ۸۰ درصد موارد ازدواج فامیلی (وجود ژن غالب معیوب) در به وجود آمدن کودکان استثنایی نقش دارد (افروز، ۸۲-۱۳۷۶). این پژوهش شاید بتواند اطلاعات لازم را در اختیار پژوهشگران و والدین قرار دهد و نقش این عوامل را در سلامتی نوزادان نمایان سازد.

فرضیه‌های پژوهش

- ۱- بین فراوانی ازدواج خویشاوندی والدین کودکان عادی و والدین کودکان آهسته‌گام تفاوتی وجود دارد.
- ۲- بین فراوانی عقب‌ماندگی ذهنی در خانواده‌هایی که اقدام به ازدواج خویشاوندی از نوع درجه اول نموده‌اند در مقایسه با نسبت ازدواج خویشاوندی دور، تفاوتی وجود دارد.

- ۳- بین فراوانی عقب‌ماندگی ذهنی و سن والدین تفاوتی وجود دارد.
- ۴- بین فراوانی عقب‌ماندگی ذهنی و ترتیب تولد تفاوتی وجود دارد.
- ۵- بین فراوانی عقب‌ماندگی ذهنی و تعداد فرزندان تفاوتی وجود دارد.
- ۶- بین فراوانی عقب‌ماندگی ذهنی و تحصیلات والدین تفاوتی وجود دارد.

روش پژوهش

این پژوهش از نوع توصیفی - تحلیلی است زیرا در برخی موارد به توصیف وضعیت موجود از طریق جداول توزیع فراوانی پرداخته و در مواردی دیگر تلاش در نشان دادن نقش عوامل مختلف در عقب‌ماندگی کودکان می‌باشد. طرح مورد نظر به روش پس رویدادهای (علی - مقایسه‌ای) است. در این روش، پژوهشگر به دنبال کشف و بررسی روابط بین عوامل و شرایط خاص یا نوعی رفتار که قبلاً وجود داشته از طریق مطالعه نتایج حاصل از آنها است.

آزمودنی‌ها

جامعه آماری متشکل از والدین دانش‌آموزان دختر و پسر آهسته‌گام و عادی مشغول به تحصیل آموزشگاه‌های استثنایی و عادی استان لرستان است. به همین منظور، ۴۰۰ نفر از دانش‌آموزان عادی و آهسته‌گام به صورت تصادفی از سه منطقه استان لرستان (شمال، جنوب، بخش مرکزی) به عنوان گروه نمونه، انتخاب گردید.

ابزار اندازه‌گیری

ابزار اصلی برای جمع‌آوری اطلاعات در مورد ازدواج خویشاوندی پرسشنامه محقق ساخته می‌باشد. به منظور محاسبه پایایی پرسشنامه حاضر، از روش اجرای مجدد که بین ۱۵۰ نفر از والدین آهسته‌گام و ۵۰ نفر از والدین دانش‌آموزان عادی که از کل حجم نمونه به صورت تصادفی انتخاب شدند استفاده گردید. بین اجرای اول و دوم در سؤال‌های مختلف بین ۰/۸۷ تا ۰/۹۴ همبستگی وجود داشت. برای روایی، پرسشنامه به دست راهنما و مشاوران و چند دانشجوی دوره دکتری و کارشناسی ارشد ارائه گردید و روایی محتوای آن مورد تأیید قرار گرفت. این پرسشنامه در مدارس عادی،

پس از توجیه و آگاه نمودن والدین نسبت به اهداف پژوهش در اختیار آنان قرار داده شد. در مدارس ویژه علاوه بر پرسشنامه از مصاحبه و پرونده‌های دانش‌آموزان استفاده شد.

روش اجرا و جمع‌آوری اطلاعات

برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. برای دسترسی به والدین مورد نظر، پرسشنامه‌ها از طریق مدارس به فرزندان آن‌ها که در دبستان‌های عادی و دبستان‌های ویژه دانش‌آموزان آهسته گام مشغول به تحصیل بودند، داده شد. از کودکان درخواست شد که این پرسشنامه‌ها را به والدین خود بدهند تا آن را تکمیل کنند. لازم به ذکر است که چون احتمال داشت تعدادی از والدین با پژوهشگر همکاری لازم را انجام ندهند، از این رو نمونه بیشتری انتخاب شد تا در صورت ریزش آزمودنی‌ها، نمونه به اندازه کافی در دسترس باشد.

تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش

برای تحلیل داده‌های پژوهش از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. بخش آمار توصیفی شامل، جداول توزیع فراوانی و در بخش آمار استنباطی از آزمون ناپارامتری خی دو (χ^2) استفاده شد.

جدول ۱ - مقایسه توزیع فراوانی پیوندهای خویشاوندی در والدین کودکان آهسته گام و عادی

عادی		آهسته گام		درجه خویشاوندی والدین
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۲۳/۵٪	۴۷	۴۱/۵٪	۸۳	فامیل درجه اول، نسبت نزدیک خویشاوندی
۲۲/۵٪	۴۵	۲۱/۵٪	۴۳	نسبت دور خویشاوندی
۵۴٪	۱۰۸	۳۷٪	۷۴	عدم خویشاوندی
۱۰۰٪	۲۰۰	۱۰۰٪	۲۰۰	جمع

جدول ۱، به مقایسه خویشاوندی دور و خویشاوندی نزدیک پرداخته، سپس مقایسه‌ای بین خویشاوندی نزدیک و عدم خویشاوندی انجام داده است. طبق داده‌های

این جدول در گروه کودکان آهسته‌گام ۱۲۶ نفر ازدواج خویشاوندی داشته، در کودکان عادی ۹۲ نفر که این تفاوت بارزی می‌باشد. نسبت فامیلی درجه اول در کودکان آهسته‌گام ۸۳ نفر و در کودکان عادی ۴۷ نفر است و نسبت دور فامیلی در کودکان آهسته‌گام ۴۳ نفر و در کودکان عادی ۴۵ نفر است. جهت مقایسه خویشاوندی دور و نزدیک از روش آماری χ^2 دو استفاده شد. آزمون χ^2 دو با $\alpha = 0/05$ در سطح معنادار می‌باشد.

جدول ۲ - مقایسه توزیع فراوانی پیوندهای خویشاوندی والدین کودکان آهسته‌گام و عادی بر حسب نوع خویشاوندی

عادی		آهسته‌گام		درجه خویشاوندی والدین
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۱۲/۵٪	۲۵	۲۳٪	۴۶	پسرعمو و دخترعمو
۳٪	۶	۶۱/۵٪	۱۳	پسردائی و دخترعمه
۴٪	۸	۷٪	۱۴	پسرعمه و دختردائی
۴٪	۸	۵٪	۱۰	پسرخاله و دخترخاله
۲۲/۵٪	۴۵	۲۱/۵٪	۴۳	نسبت دور فامیلی
۵۴٪	۱۰۸	۳۷٪	۷۴	عدم خویشاوندی
۱۰۰٪	۲۰۰	۱۰۰٪	۲۰۰	جمع

در قسمت دوم جدول بین خویشاوندی نزدیک در کودکان آهسته‌گام ۸۳ نفر و در کودکان عادی ۴۷ نفر و عدم خویشاوندی در کودکان آهسته‌گام ۷۴ نفر و در کودکان عادی ۱۰۸ نفر می‌باشد از طریق فرمول χ^2 دو، با تصحیح پیوستگی، در سطح $\alpha = 0/05$ معنادار است. نتایج نشانگر این مطلب می‌باشد ازدواج‌های خویشاوندی پدری بیش از ازدواج‌های خویشاوندی مادری در تولد نوزاد آهسته‌گام مؤثر است.

در جدول ۲، ۴۶ نفر از کودکان آهسته‌گام در گروه پسرعمو و دخترعمو جای گرفته‌اند، این در حالی است که ۲۵ نفر از کودکان عادی در این گروه، در گروه پسردائی و دختر عمه ۱۳ نفر عقب‌مانده ذهنی و ۶ نفر عادی، در گروه پسر عمه و دختر دائی ۱۴ نفر عقب‌مانده ذهنی و ۸ نفر عادی، در گروه پسرخاله و دخترخاله ۱۰ نفر آهسته‌گام و ۸ نفر

عادی قرار دارند که در همهٔ چهار گروه بین کودکان آهسته‌گام و کودکان عادی تفاوت فاحشی وجود دارد و فراوانی کودکان آهسته‌گام تقریباً دو برابر کودکان عادی می‌باشد. به عبارت دیگر کودکانی که والدین‌شان نسبت خویشاوندی نزدیک دارند احتمال عقب‌ماندگی کودکان آنها بیش از والدین کودکانی است که خویشاوند نمی‌باشند.

جدول ۳ - توزیع فراوانی دانش‌آموزان عادی و آهسته‌گام برحسب سن پدر در زمان بارداری

گروه	سن پدر			جمع
	۲۴ سال و کمتر	۲۵ تا ۳۹ سال	۴۰ سال و بالاتر	
عادی	۳۷	۱۴۷	۱۶	۲۰۰
درصد	٪۱۸/۵	٪۷۳/۵	٪۸	٪۱۰۰
آهسته‌گام	۴۳	۱۳۷	۲۰	۲۰۰
درصد	٪۲۱/۵	٪۶۸/۵	٪۱۰	٪۱۰۰
جمع	۸۰	۲۸۴	۳۶	۴۰۰
درصد	٪۲۰	٪۷۱	٪۹	٪۱۰۰

مسئله مهم در جدول ۳، تعداد افراد در گروه ۴۰ سال و بالاتر می‌باشد که طبق جدول، تعداد پدرهایی که کودک آهسته‌گام دارند ۵۶ نفر است. این آمار در مورد کودکان عادی به ۲۰ نفر می‌رسد و ممکن است سن پدر در زمان بارداری بر عقب‌ماندگی ذهنی کودکان تأثیر داشته باشد.

جدول ۴ - توزیع فراوانی دانش‌آموزان عادی و عقب‌مانده ذهنی

برحسب سن مادر در زمان بارداری

گروه	سن مادر			جمع
	۱۸ سال و کمتر	۱۹ تا ۳۴ سال	۳۵ سال و بالاتر	
عادی	۳۷	۱۴۷	۱۶	۲۰۰
درصد	٪۱۸/۵	٪۷۳/۵	٪۸	٪۱۰۰
آهسته‌گام	۴۳	۱۳۷	۲۰	۲۰۰
درصد	٪۲۱/۵	٪۶۸/۵	٪۱۰	٪۱۰۰
جمع	۸۰	۲۸۴	۳۶	۴۰۰
درصد	٪۲۰	٪۷۱	٪۹	٪۱۰۰

طبق جدول ۴، تعداد مادرانی که در زمان بارداری سن کمتر از ۱۸ سال داشته‌اند در کودکان عادی ۳۷ نفر و در کودکان آهسته‌گام ۴۳ نفر می‌باشد و تعداد مادرانی که در زمان بارداری ۳۵ سال سن و یا بیشتر داشته‌اند در کودکان عادی ۱۶ نفر و در کودکان آهسته‌گام ۲۰ نفر می‌باشند و می‌توان با استناد به این جدول سن مادر را در عقب‌ماندگی ذهنی کودکان مؤثر دانست.

جدول ۵ - توزیع فراوانی دانش‌آموزانی عادی و عقب‌مانده ذهنی برحسب ترتیب تولد

گروه	ترتیب تولد	اولین فرزند	دومین فرزند	سومین فرزند	چهارمین فرزند و بالاتر	جمع
عادی	۵۱	۴۰	۳۳	۷۶	۲۰۰	
درصد	٪۲۵/۵	٪۲۰	٪۱۶/۵	٪۳۸	٪۱۰۰	
آهسته‌گام	۴۰	۵۶	۴۱	۶۳	۲۰۰	
درصد	٪۲۰	٪۲۸	٪۲۰/۵	٪۳۱/۵	٪۱۰۰	
جمع	۹۱	۹۶	۷۴	۱۲۹	۲۰۰	
درصد	٪۲۳	٪۲۴	٪۱۸	٪۳۵	٪۱۰۰	

در جدول ۵، ۵۱ نفر از کودکان عادی و ۴۰ نفر از کودکان آهسته‌گام در گروه اول (اولین فرزند) قرار می‌گیرند که نشان می‌دهد اولین فرزند از لحاظ ذهنی ممکن است در سطح بالاتری قرار بگیرد و در گروه چهارم (چهارمین فرزند و بالاتر) ۷۶ نفر کودک عادی و ۶۳ نفر از کودکان آهسته‌گام وجود دارند. به نظر می‌رسد ترتیب تولد با عقب‌ماندگی ذهنی کودکان رابطه‌ای ندارد.

جدول ۶ - توزیع فراوانی دانش‌آموزانی عادی و آهسته‌گام برحسب تعداد فرزندان

گروه	تعداد فرزندان	۱ تا ۲ فرزند	۳ تا ۴ فرزند	۵ نفر و بیشتر	جمع
عادی	۲۶	۹۵	۱۹	۲۰۰	
درصد	٪۱۳	٪۴۷/۵	٪۳۹/۵	٪۱۰۰	
آهسته‌گام	۲۷	۶۳	۱۱۰	۲۰۰	
درصد	٪۱۳/۵	٪۳۱/۵	٪۵۵	٪۱۰۰	
جمع	۵۳	۱۵۸	۱۸۹	۴۰۰	
درصد	٪۱۳	٪۳۹/۵	٪۴۷/۵	٪۱۰۰	

در جدول ۶ در قسمت ۵ فرزند و بیشتر در گروه کودکان عادی ۷۹ نفر و در گروه کودکان آهسته‌گام ۱۱۰ نفر وجود دارد و طبق این جدول تراکم جمعیت در خانواده کودکان آهسته‌گام بیش از خانواده کودکان عادی است. پس می‌توان گفت تعداد فرزندان با تولد کودک آهسته‌گام رابطه دارد.

جدول ۷ - توزیع فراوانی دانش‌آموزان آهسته‌گام و عادی برحسب تحصیلات پدر

گروه	تحصیلات پدر	بی‌سواد	زیر دیپلم	دیپلم و فوق دیپلم	لیسانس و بالاتر	جمع
عادی	درصد	۶۰	۳۵	۹۰	۱۵	۲۰۰
		٪۳۰	٪۱۷/۵	٪۴۵	٪۷/۵	٪۱۰۰
آهسته‌گام	درصد	۱۱۴	۶۱	۲۲	۳	۲۰۰
		٪۵۷	٪۳۰/۵	٪۱۱	٪۱/۵	٪۱۰۰
جمع	درصد	۱۷۴	۹۶	۱۱۲	۱۸	۴۰۰
		٪۴۳/۵	٪۲۴	٪۲۸	٪۴/۵	٪۱۰۰

در جدول ۷، چنین استنباط می‌شود که تعداد افراد بی‌سواد در والدین کودکان آهسته‌گام به ۱۱۴ نفر و در والدین کودکان عادی به ۶۰ نفر می‌رسد و این تفاوت فاحشی است. در ستون چهارم، تعداد افراد بالاتر از لیسانس در والدین کودکان عادی به ۱۵ نفر و در والدین کودکان آهسته‌گام به ۳ نفر می‌رسد و به نظر می‌رسد میزان تحصیلات پدر می‌تواند از به وجود آوردن کودک آهسته‌گام جلوگیری نماید.

جدول ۸ - توزیع فراوانی دانش‌آموزان عادی و عقب‌مانده ذهنی برحسب تحصیلات مادر

گروه	تحصیلات مادر	بی‌سواد	زیر دیپلم	دیپلم و فوق دیپلم	لیسانس و بالاتر	جمع
عادی	درصد	۸۸	۵۰	۵۹	۳	۲۰۰
		٪۴۴	٪۲۵	٪۲۹/۵	٪۱/۵	٪۱۰۰
آهسته‌گام	درصد	۱۴۶	۴۱	۱۳	۰	۲۰۰
		٪۷۳	٪۲۰/۵	٪۶/۵	٪۰	٪۱۰۰
جمع	درصد	۲۳۴	۹۱	۷۲	۳	۴۰۰
		٪۵۸/۵	٪۲۲/۷۵	٪۱۸	٪۷/۵	٪۱۰۰

در جدول ۸، سطح سواد مادران کودکان آهسته‌گام از مادران کودکان عادی بسیار پایین‌تر است و بارزترین ستون، ستون بی‌سواد می‌باشد که در مادران عادی ۸۸ نفر و در کودکان آهسته‌گام ۱۴۶ نفر است و در ستون ۴ (لیسانس و بالاتر) در مادران عادی ۳ نفر و در کودکان آهسته‌گام صفر است و به عبارت دیگر بین میزان سواد و تحصیلات مادر با تولد کودک آهسته‌گام ارتباط وجود دارد.

نتیجه‌گیری

تحقیق حاضر به مقایسه ازدواج‌های خویشاوندی در بین کودکان آهسته‌گام و عادی در استان لرستان پرداخته است. در این زمینه به دو بعد ازدواج‌های خویشاوندی و غیر خویشاوندی و نیز ازدواج خویشاوندی به دو گروه نسبت خویشاوندی نزدیک و نسبت خویشاوندی دور پرداخته شده است. خویشاوندی نزدیک نیز به چهار گروه، پسر عمو، دختر عمو و پسردائی و دختر عمه، پسر عمه و دختر دائی، پسرخاله و دخترخاله تقسیم گردیده است. در این پژوهش یک بار مقایسه‌ای بین خویشاوندی نزدیک و خویشاوندی دور در بین والدین کودکان آهسته‌گام و کودکان عادی از طریق فرمول (X^2) صورت گرفته است. از طرف دیگر از طریق جداول به دیگر مسائل مؤثر سن والدین، تحصیلات والدین، ترتیب تولد فرزندان و تعداد آن‌ها در عقب ماندگی ذهنی پرداخته شده است.

مطابق جدول در استان لرستان ۸۳ نفر از کودکان آهسته‌گام و ۴۷ نفر از کودکان عادی، والدین با ازدواج خویشاوندی نزدیک داشته، ۴۳ نفر از کودکان آهسته‌گام و ۴۵ نفر از کودکان عادی والدین با ازدواج خویشاوندی دور داشته‌اند. پس خویشاوندی نزدیک والدین باعث تولد کودکان آهسته‌گام می‌شود. نتیجه پژوهش حاضر با نتایج پژوهش افروز (۱۳۸۳) که دریافت فرزندان ازدواج خویشاوندی (عموزاده‌ها و خاله‌زاده‌ها) در مجموع ۳ درصد بیش از دیگران دچار آسیب‌های جسمی و ذهنی بوده‌اند، همخوان است. هم‌چنین یافته‌های پژوهش در مورد ازدواج خویشاوندی با نتایج مطالعات ماده‌وان و نادیان (۱۹۹۱)، جکسون (۱۹۸۸)، آپاجیرا و همکاران (۱۹۸۸) نیز همخوان می‌باشد. در قسمت دوم به مقایسه خویشاوندی نزدیک و عدم

خویشاوندی در والدین کودکان آهسته‌گام و عادی پرداخته شده است. والدین ۸۳ کودک آهسته‌گام به ازدواج خویشاوندی نزدیک پرداخته‌اند در حالی که والدین کودکان عادی به ۴۷ نفر می‌رسند و در قسمت عدم خویشاوندی، والدین ۷۴ نفر از کودکان آهسته‌گام خویشاوند نبوده‌اند در حالی که ۱۰۸ نفر از کودکان عادی نیز والدین غیر خویشاوندی داشته‌اند. نتایج نشان می‌دهد که بین ازدواج خویشاوندی والدین کودکان آهسته‌گام با والدین کودکان عادی در سطح ۰/۰۱ و ۰/۰۵ تفاوت معناداری وجود دارد. به این معنی که فراوانی تولد کودک آهسته‌گام در والدینی که ازدواج خویشاوندی داشته‌اند بیشتر است. در قسمت توزیع فراوانی دانش‌آموزان عادی و آهسته‌گام برحسب سن پدر ۵۶ نفر از کودکان آهسته‌گام و ۲۰ نفر از کودکان عادی سن پدرشان بالای ۴۰ سال است پس می‌توان نتیجه گرفت که بین سن پدر هنگام بارداری مادر با تولد نوزاد آهسته‌گام ارتباط معناداری وجود دارد. در زمینه سن مادر به هنگام بارداری ۴۳ مادر کودک آهسته‌گام در هنگام بارداری زیر ۱۸ سال و ۲۰ مادر، بالای ۳۵ سال بوده‌اند این در حالی است که در کودکان عادی ۳۷ مادر در هنگام بارداری زیر ۱۸ سال و ۱۶ مادر در هنگام بارداری بالای ۳۵ سال داشته‌اند پس بین سن مادر نیز با تولد نوزاد آهسته‌گام ارتباط معناداری وجود دارد. در قسمت ترتیب تولد کودکان آهسته‌گام و عادی، ۷۶ کودک عادی بالاتر از چهارمین فرزند و ۶۳ کودک عادی بالاتر از چهارمین فرزند می‌باشد، پس بین ترتیب تولد و تولد کودک آهسته‌گام ارتباط معناداری وجود ندارد، و فرض صفر تأیید می‌شود. بنابراین بین والدین کودکان آهسته‌گام و عادی در متغیر ترتیب تولد فرزندان تفاوت معناداری وجود ندارد. در زمینه تحصیلات پدر، ۱۱۴ نفر از کودکان آهسته‌گام پدرانشان بی‌سواد هستند و این در حالی است که در کودکان عادی ۶۰ نفر بی‌سواد می‌باشند و نیز در کودکان عادی ۱۵ نفر و در کودکان آهسته‌گام ۳ نفر پدرانشان دارای لیسانس می‌باشند. در زمینه سواد مادر نیز به این صورت رابطه دارد که در کودکان عادی ۸۸ مادر و در کودکان آهسته‌گام ۱۴۶ مادر بی‌سواد بوده‌اند، پس بین سطح تحصیلات پدر و مادر و تولد کودکان آهسته‌گام تفاوت معناداری وجود دارد. در زمینه متغیر تعداد فرزندان، ۷۹ کودک عادی دارای خانواده‌های بیشتر از ۵ فرزند و در کودکان آهسته‌گام این رقم به ۱۱۰ نفر می‌رسد. پس بین افراد خانواده و فراوانی تولد کودک آهسته‌گام

تفاوت معناداری وجود دارد. نتایج پژوهش حاضر، در زمینه متغیرهای (سن والدین هنگام بارداری مادر، تحصیلات والدین و تعداد فرزندان خانواده با یافته‌های تحقیق ملی توسط شورای پژوهش‌های علمی کشور (افروز، ۸۲-۱۳۷۶)، که نشان داد بین متغیرهای فوق و تولد کودکان آهسته گام تفاوت معناداری وجود دارد همخوان می‌باشد. از جمله محدودیت‌های این پژوهش، بررسی تحلیلی فراوانی و گستره ازدواج خویشاوندی در استان لرستان می‌باشد که بهتر است این پژوهش در شهرهای دیگر نیز، انجام شود.

منابع

- افروز، غ. ع. (۱۳۸۲-۱۳۷۶). بررسی تحلیلی فراوانی و علل معلولیت‌های جسمی، ذهنی و حسی - حرکتی در کودکان و نوجوانان سین مدرسه مناطق شهری و روستایی کشور. ریاست جمهوری، شورای پژوهش‌های علمی کشور، برنامه ملی تحقیقات.
- افروز، غ. ع. (۱۳۸۳). مبانی روان‌شناسی ازدواج در بستر فرهنگ‌ها و ارزش‌های اسلامی. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- افروز، غ. ع. (۱۳۸۳). مقدمه‌ای بر روان‌شناسی و توانبخشی کودکان مبتلا به سندرم داون منگولسم). تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

- Afzal, M. (1988). Consequences of consanguinity on cognitive behavior. *Behavior-genetics*, 18(5), 594.
- Bitthes, Alan Mason, M. William. Green Jennifer. (1991). *Reproductive behavior & health in consanguineous marriages, science*, 25(2). 789-794.
- Jackson, J. V. (1988). A study of parental consanguinity & its effects on the intelligence of children. *Child psychiatry quarterly*, 25(1), 29-32.
- Madhavan, T. & Narayan, I. (1990). The role of consanguinity in the causation of mental retardation. *Journal of psychological medicine*, 13(1), 83-87.
- Ohara; kond, K.; morita, H.; Marnyama, K. & et al. (1992). *Progressive suprnnclear Palsy-like syndrome in two siblings of sanguineous marriage*, 42 (5), 1009-1014.